

КОЛЕКТИВЕН СТАВ

на СТАР – ПРВ КОЛЕКТИВ НА СЕКСУАЛНИ
РАБОТНИЦИ НА БАЛКАНОТ
за правна регулација на сексуалната работа во
Република Северна Македонија

донесен во Скопје, на ден 03.03.2022 година

ПРВ КОЛЕКТИВ НА СЕКСУАЛНИ
РАБОТНИЦИ НА БАЛКАНОТ

СТАР

И покрај нашите досегашни заложби во насока на подобрување на општествениот контекст во кој живееме и работиме доброволно како сексуални работници во Република Северна Македонија, и покрај 15 годишната борба за заштита на нашите основни човекови права, ние сè уште се соочуваме со бројни проблеми и сме една од најранливите категории на граѓани во општеството.

Постојано трпиме **интерсекциска дискриминација и јавна осуда, чие несанкционирање** придонесува кон широко распространет говор на омраза, а неретко и **насилство** од страна на полициските службеници, корисниците на нашите услуги и нашите партнери и семејства. Сепак, нашите случаи за прекршување на правата често остануваат недокументирани и непроцесирани поради нефункционалноста на правниот систем кој создава недоверба кон институциите и секако поради постоечката стигма и јавна осуда поврзана со нашата работа.

За жал, во Република Северна Македонија сè уште постојат конзервативни и застарени општествени вредности кон сексуалноста и автономијата на човековото тело со што државата си зема за право да го ограничува нашиот телесен интегритетот, а со тоа само дополнително го продлабочува јазот на **родова нееднаквост**. Дополнително, законите не ја признаваат нашата работа и ни ги скратуваат уставно загарантираните права на слободен избор на работа и заштита при работа што доведува до **економска и социјална ранливост** кај многумина од нашата заедница.

За нас доброволната сексуалната работа претставува договорен чин во кој купувачот и продавачот доброволно се согласуваат на комерцијална размена на сексуални услуги, согласно дефиницијата и разбирањето и на Обединетите Нации. Ова јасно ја дефинира разликата помеѓу доброволната сексуална работа и трговијата на луѓе со цел сексуална злоупотреба. Трговијата со луѓе во која лицата се жртви и нудат сексуални услуги под закана, присилба или измама и спротивно на нивната волја, претставува сериозно прекршување на сите основни човекови права и како такво треба да биде строго санкционирано¹.

Сепак, тековните политики и закони не ја препознаваат доброволната сексуална работа со што сме **исклучени од системот на правна и социјална заштита**, ни се одзема правото слободно да заработуваме за сопствената егзистенција и води кон наша целосна општествена маргинализација, но и на нашите семејства. Во моментот единствена правна заштита е предвидена со Законот за спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство каде жените сексуални работнички за прв пат експлицитно се препознаени како ранлива категорија² и заштита на сексуалното и репродуктивното здравје на женските, машките и трансродовите сексуални работници преку Програмите за заштита на населението од ХИВ-инфекција во Република Северна Македонија³ произлезени од националните стратегии за ХИВ.

---

¹ [Annex 3: Differentiating sex work and trafficking, UNAIDS guidance note on HIV and sex work, 2012](#) [пристапено на 11.02.2022]

² [Законот за спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство, Службен весник на РСМ, бр. 24 од 29.01.2021](#) [пристапено на 11.02.2022]

³ [Програма за заштита на населението од ХИВ-инфекција во Република Северна Македонија за 2021 година, Службен весник на РСМ бр. 8 од 12.01.2021](#) [пристапено на 11.02.2022]

Со цел да дадеме активен придонес во процесите на креирање политики и практики кои ја третираат сексуалната работа, спроведовме консултација помеѓу нашата заедницата на која разгледавме три главни модели за правна регулација на сексуалната работа.

Нордиски модел - Криминализација на побарувачката на сексуални услуги. Според овој модел сексуална работа е навидум декриминализирана, меѓутоа купувањето на сексуалните услуги, како и сите други активности на сексуалната работа како што се посредувањето, здружувањето и помагањето се криминализирани и претставуваат казниви дела.

Модел за легализација на сексуалната работа – Модел со кој државата го регулира начинот на организирање на работата преку закони и воведување на правила за начинот, времето и местото на организирање на сексуалната работа, како и други ограничувања за сексуалните работници, за управителите и за клиентите.

Модел на декриминализација и депенализација - Отстранување на сите одредби од постоечките закони со кои се санкционираат полнолетните лица и активностите поврзани со доброволна сексуална работа и воспоставување на правна рамка со која се штитат човековите права на сексуалните работници, се промовираат здравјето, личната и безбедноста при работа и заштита од нивна експлоатација.

Никој од испитаните сексуални работници не го поддржува Нордискиот модел поради непостоење на релевантни докази кои укажуваат на намалување на побарувачка на сексуални услуги онаму каде што е воведен и поради опасност за работа во неприфатливи околности. 16% од испитаниците сметаат дека моделот за легализација на сексуалната работа може да биде функционален исклучиво доколку во регулацијата директно се вклучени сексуалните работници и останатите лица вклучени во доброволната сексуална индустрија.

Од истражување спроведено од нашите партнери и поддржувачи во 2017, 71% од испитаните сексуални работници се согласуваат да одвојуваат дел од својата заработувачка за плаќање давачки спрема државата доколку сексуалната работа е дозволена, со што би добиле здравствено и пензиско осигурување⁴.

Од нашата консултација, моделот за декриминализација и депенализација едногласно е избран како најсоодветен модел кој овозможува правно признавање на сексуалната работа како работа и остварување на правата и слободите на сексуалните работници загарантирани со Уставот и законите на Република Северна Македонија.

Земајќи ги предвид ставовите на заедницата на сексуални работници, како и препораките на Обединетите Нации за декриминализација на доброволната сексуална работа и активностите поврзани со неа⁵ се залагаме за правна регулација со која би се заштитиле човековите права на сексуалните работници и би се намалила дискриминацијата, стигмата, јавната осуда и предрасудите.

---

⁴ Бошкова, Наташа и Хајди Штерјова-Симоновиќ. [Анализа на ставовите на сексуалните работници за потребата од промена на законската регулатива за сексуалната работа во Македонија, 2017](#)

⁵ [Annex1: The legal and policy environment and the rights of sex workers, UNAIDS guidance note on HIV and sex work, 2012](#) [пристапено на 11.02.2022]

Следствено на сето ова, ние сексуалните работници од СТАР – Прв колектив на сексуални работници на Балканот заземаме колективен став дека **доброволната сексуална работа треба да се декриминализира и депенализира со измени или целосно укинување на одредбите од сите закони со кои се санкционираат полнолетните лица и активностите поврзани со доброволна сексуална работа** (член 19 од Законот за прекршоци против јавниот ред и мир и член 191 од Кривичниот Законик). Доброволната сексуална работа треба да се третира преку политиките за јавно здравје, важечките законски прописи за работните односи и останатите позитивни правни норми за заштита, почитување и унапредување на човековите права во Република Северна Македонија.

ПРВ КОЛЕКТИВ НА СЕКСУАЛНИ
РАБОТНИЦИ НА БАЛКАНОТ